

**NEW AGE: UNA NOVA ESPiritUALITAT
PER AL TERCER MIL·LENNI**
 APROXIMACIÓ A LES FONTS FILOSOFICOTEOLÒGIQUES
 DE LA NOVA ERA

Joan Manuel Gutiérrez

L'objectiu fonamental d'aquest article és explorar l'espiritualitat New Age i les seves múltiples manifestacions a l'albada del segle XXI. L'autor, que en altres treballs s'endinsa en les noves formes d'espiritualitat, analitza les característiques d'aquest moviment i en fa una valoració crítica.

 151

El final de segle, amb el consegüent canvi de mil·lenni, desperta en tothom l'interès per tots aquells moviments que ens anticipen el futur. D'entre la munió de nous moviments religiosos actuals, un d'ells, el *New Age* (la Nova Era)¹, de seguida crida l'atenció pel seu ràpid creixement i la seva ubiqüitat.

El *New Age* es col·loca al capdavant de les doctrines alimentades per la incertesa que provoca en la gent l'arribada del tercer mil·lenni.² Tot i això, aquest tan sols és un dels molts factors que han permès l'expansió d'una nova moda religiosa.

¹ També se l'anomena Nova Edat, l'Era d'Aquari o la Nova Edat d'or. Cf. R. Berzosa, *Nueva Era y cristianismo. Entre el diàlogo y la ruptura*. Madrid: BAC, 1995.

² Cf. C. Sarrias, "Nueva Era, ¿clave del tercer milenio?", *Misión Abierta* 5 (maig de 1994): 18-20.

A l'hora de donar una definició a aquesta nova religiositat, ensepeguem amb molts entrebancs i dificultats. No podem dir categòricament que el *New Age* sigui una secta o una religió. Tampoc es tracta d'una determinada organització seguidora d'una única doctrina de tipus universal. I, encara que faci servir arguments pseudocientífics plens d'idees filosòfiques i teològiques innovadores, no és pas una ciència ni una filosofia.

La paraula que defineix més encertadament la seva estructura és la de xarxa (*network*).³ La seva forma és com un immens filat dins del qual es mouen persones que comparteixen un desig comú de millorar les coses, sense una infraestructura ben configurada. Ni tan sols posseeixen un codi que reculli les pautes o normes d'actuació. Allò que identifica els seguidors de la Nova Era és el fet de compartir una mateixa mentalitat i cosmovisió.

Es presenta, així, com una novetat atractiva en creixement continu. I, aquesta afirmació, no és pas imaginària: els sondejos sociològics ens parlen d'un autèntic fenomen social que, amb la seva ambigüitat i el seu atractiu comercial, pot servir de *speaker* (pregoner) del romanticisme i sentimentalisme religiós present en la societat d'avui dia.

FILOSOFIES DE LA NOVA ERA: ENTRE EL PENSAMENT ORIENTAL I LES NOVES IDEOLOGIES

Sincretisme, gnosticisme i New Age

El sincretisme és un dels pilars més importants del pensament *newager*.⁴ El podem definir com una munió de teories entrellaçades que li donen un caràcter multiforme. Així, veiem que barreja tot el substrat filosòfic de les religions orientals (especialment el budisme), amb el gnosticisme, el canalisme, i alguns elements de l'esoterisme cristià, elements de psicologia profunda i els poders ocults de la ment humana.

El sincretisme de la Nova Era es caracteritza per ser una doctrina on s'apleguen principis de natures diverses sota una nova

³ M. Ferguson considera el *New Age* com una xarxa formada per moltes xarxes. Pretenen transformar la societat. El seu objectiu essencial és redistribuir el poder. A més, apareix com un sistema obert, una estructura dissipativa tan rica i coherent, que es troba continuament en estat de flux, en un equilibri susceptible de reordenació contínua, oberta indefinidament a la transformació. La seva funció consisteix a oferir suport i enriquiment mutu, enfortir l'individu i cooperar en la transformació del cosmos. (Cf. M. Ferguson, *La conspiración de Acuario. Transformaciones personales y sociales en este fin de siglo*, Barcelona, 1990).

⁴ Cf. U. König, *New Age, Geheime Gehirnwäsche*. Neuhausen-Suttgart, 1986.

forma religiosa i espiritual. Aquest fet comporta una gran heterogeneïtat d'elements, això és un inconvenient per a la Nova Era. Es veu incapaç d'unificar les diverses tendències religioses que comprèn.

D'altra banda, podem considerar el gnosticisme com la veritable base del *New Age*. Aquesta gnosi és psicològica, encara que no és ni de bon tros tan intel·lectual com la del segle II; és, més aviat, irracional. El seguidor de la Nova Era cerca sensacions noves que portin la seva ment més enllà dels límits de la realitat. Vol viure experiències límit que el condueixin, fins i tot, al lliandar de la mort. Cerca tot allò que sembla exòtic: ioga, zen, meditació transcendental, *kundalini*, i músiques o danses *New Age*. Aquestes tècniques li facilitaran l'accés a allò secret i misteriós, perquè la realitat està integrada per vibracions i ondulacions rítmiques.

La tendència a exaltar la raó humana i atribuir-li poders extraordinaris no és pas nova. Els gnòstics sempre han defensat l'existència d'una saviesa suprema identificada amb la veritable religió, i punt d'unió de tots els camins espirituals. La desviació del gnosticisme, present a totes les grans religions i representada per organitzacions nascudes a les acaballes del segle passat (Antroposofia, l'Ordre de la Rosacreu, l'Església Universal i Triomfant, i la Maçoneria), ha sobreviscut fins als nostres dies i ha desembocat en el *New Age* com a punt d'acció privilegiada.

El nou gnosticisme pretén potenciar l'intel·lecte superior. L'esoterisme i l'ocultisme prometen a l'home una activitat sobrehumana. Aquests dos corrents, germans del gnosticisme, també volen revifar l'home per mitjà de forces còsmiques.⁵ Utilitzant tècniques antigues i modernes, pretenen contactar amb àngels, éssers encarnats i amb vides anteriors, per fer-los servir com a guies espirituals.

Zen i pensament budista

La filosofia zen⁶ procedeix d'una secta del budisme mahayana. Intenta trobar el camí per a la plena realització del jo. L'instrument que utilitzarà serà la "il·luminació" (*Bodhi*), o visió intuïtiva interior; portadora d'una pau joiosa i artífex d'una plena autorealització personal.⁷ Amb aquesta visió intuïtiva, el

⁵ Cf. H. Riedlinger, "La regalità còsmica di Cristo", *Concilium* 2 (1966): 125-149; C. Díaz, "Gnosis y fundamento en el multiverso parareligioso", *Communio* (RevCattol) 13 (1991): 220-226.

⁶ La paraula *zen* és un escurçament de l'expressió japonesa *zenna* (de *zazen*). Significa "meditar assegut"; transliteració del sànscrit *dhyana* a través del xinès *ch'ang*.

⁷ Cal remarcar que la "il·luminació" no és pròpiament budista, ni està lligada a cap religió concreta. Ja existia a l'Índia abans del naixement de Buda (s. VI aC).

zen aconsegueix que l'ànima humana trenqui la hiperconsciència i s'endinsi en el seu interior amarant-se de pau i harmonia.

El zen aspira a produir una eclosió interior o de superconsciència, vista la poca clarividència de l'inconscient humà. L'experiència personal i la intuïció són els únics mitjans vàlids per aconseguir la comprensió de qualsevol veritat o realitat. Això provoca que se situïn per sobre de l'autoritat i de les explicacions objectives. Els llibres sagrats, per tant, no tenen cap valor: d'aquí ve la seva irracionalitat.

La filosofia zen prova d'atènyer la il·luminació utilitzant la postura anomenada *zazen*, alguns exercicis de concentració, i el buidament mental interior. La postura *zazen* consisteix a seure a terra sobre una estora amb el peu dret sobre la cuixa esquerra i l'esquerre sobre la dreta: és la postura del lotus. Les cames s'han de creuar mantenint recta la part superior del cos, i el cap s'ha d'inclinar un xic endavant estirant la barbata fins que la punta del nas quedi vertical al melic (imitant Buda). Pel que fa a la col·locació, els deixebles se situaran de cara a la paret en el *soto zen*,⁸ i un davant de l'altre en el *rinzai zen*.⁹

A part del que hem vist, hi ha altres exercicis consistents a comptar les nostres respiracions de l'1 al 10, repetint-les una i altra vegada. Amb tot això es vol assolir un objectiu força clar: l'aturada de l'activitat interior. Aquest *stop* afectarà tant els sentiments com els pensaments, especialment en els que intervé el jo (preocupacions, desitjos, plans, pors, ambicions, desencisos...).

Pel que fa al buidament interior, el zen ens convida a no pensar ni sentir res. D'aquesta manera, la persona s'allibera del jo sensorial, de l'angoixa i de les passions negatives (ira, egoisme, orgull, venjança, ràbia...) amb el consegüent anihilament del jo. La filosofia zen no ens parla pas de Déu ni de deïtats. Hi ha un rere-

⁸ Modalitat del budisme zen. El seu nom es deu al mestre xinès Rinzai Gigen (s. IX-X dC). La seva finalitat consisteix en la consecució de la il·luminació. Prescindeix de la meditació i de la importància del dia a dia, un cop aconseguida la il·luminació. Es practica assegut, no cap a la paret sinó cap al centre de la sala.

⁹ És una altra modalitat del budisme zen. Va ser creat per dos mestres xinesos Sozan Honjaku (840-901 dC) i Tozan Ryokai (807-879 dC). L'escola *soto* practica el *shikantaza* (postura que consisteix en asseure's sense pensar en res i treballant el *koan* o narració breu enigmàtica). Un exemple de *koan* és el següent: "el mosquit pica constantment al bou de ferro". La resposta o solució a aquest aforisme no es pot trobar mitjançant la reflexió, sinó per una profunda vivència de la il·luminació interior. El *soto* no aspira precisament a tenir la il·luminació, sinó a obtenir beneficis per a la salut física o psíquica, ja que creu que l'home és buda des del seu naixement.

fons ideològic de tipus budista: pancosmisme,¹⁰ subjectivisme radical, materialisme i immanència. El zen budista redueix tot l'aspecte humà a simples fenòmens energètics (materials), i s'oblida totalment de l'existència d'un Ésser suprem.

Filosofia del ioga

La pràctica del ioga¹¹ s'ha estès per tot Occident. Per aquest motiu, el *New Age* té molt d'interès a escampar la seva filosofia i mètodes per tal de crear una nova fe cristiana força orientaltitzada.

Però, què és realment el ioga? Segons el *Ioga-sutras* (1, 2), és una mena de programa per arribar a dominar les forces tant corporals com mentals. Aquest control té com a finalitat assolir l'harmonia amb allò diví, amb el cosmos, el proïsme, i la pròpia persona. Amb l'aturada de tota activitat mental vol alliberar l'ànima de la seva presó corporal.

A Occident, el ioga s'ha reduït a la pràctica de diversos exercicis físics, gimnàstics, mentals, de concentració i de meditació. Tanmateix, el ioga és alguna cosa més. En primer lloc, la filosofia del ioga és àmplia. No el podem minimitzar pensant que només es tracta de practicar uns simples exercicis gimnàstics i prou.

El ioga pot ser purament filosoficoracional (*jñagi-ioga*), sensorial (*karma-ioga*), experimental (*bhakti-ioga*), magicoverbal (*mantra-ioga*), i clàssic (*raja-ioga*). El veritable ioga és aquell que acompanya la persona (iogui) al llarg de la seva vida. El ioga és presentat com un camí per arribar a un alliberament total. Això ho aconseguirem practicant el recolliment i la contemplació, controlant els sentits, els impulsos i la respiració.¹²

Un cop s'ha completat tot aquest procés, el iogui experimenta una transformació total, gairebé mística. El seu cos comença a traspuar llum, pot controlar el seu pes, i és capaç, fins i tot, de levitar.

¹⁰ Terme d'origen budista que consisteix en la creença en el Cosmos-Tot. És una secularització radical del panteïsme hindú. El Cosmos o Univers comprèn tota la realitat, tot el que existeix i tot el que és etern. S'insereix en un cicle còsmic, on l'energia es condensa per tal de poder-se expandir i generar-ne un de nou. Tot es redueix a matèria i no hi ha lloc per a l'acció creadora de Déu ni per a la intervenció de cap divinitat.

¹¹ *Ioga* és una paraula sànscrita, que significa "guarnir i enganxar un tronc d'haveries". D'altra banda, però, sembla provenir del terme llatí iugum (jou); peça de fusta amb què dos animals (especialment bous) són fermats pels caps o bescolls a l'arada.

¹² Cf. M. Guerra, *Los nuevos movimientos religiosos. Las sectas*. Pamplona: EUNSA, 1996.

El *New Age* ha fet un esforç per introduir a Occident els elements del ioga menys carregats de contingut filosòfic. Uns senzills exercicis respiratoris, més o menys relaxants, poden ser la via per on s'introdueixin doctrines com el panteisme. Així, la Nova Era veu en la respiració profunda un clar contingut filosòfic. Quan hom respira, l'èter (aire) s'uneix amb l'*Atman-Braman*, l'U-Tot i l'Energia biocòsmica.

El cristià pot assimilar del ioga el conjunt de tècniques respiratòries i de concentració, i deixar de banda el seu rerefons panteista. Però, a mesura que vagi passant el temps, la teoria que s'amaga sota aquestes pràctiques pot sortir a la superfície. El ioga es converteix, així, en una doctrina salvífica plena de panteisme. Sembla per uns moments que hi hagi compatibilitat amb el cristianisme. Tanmateix, el guru¹³ s'encarregarà de l'aspecte psicotècnic.

Una vegada el iogui s'ha acostumat als procediments epidèrmics, el guru prova de ficar-se a la seva ment. Finalment, elimina el pensament cristià i el canvia per les creences hindús: panteisme, reencarnació, sincretisme, relativisme...

El corrent espiritista: comunicació amb el més enllà

156

Científicament podem considerar els fenòmens d'encontre amb el més enllà com a *channeling* o canalització (canalisme). Es reben missatges d'éssers estimats morts (psicofonies), amb l'objectiu d'orientar positivament i encertadament la humanitat. Exemples actuals dins del *New Age* són el *Seth* de Jane Roberts, el *Raphael* de Ken Carey, l'*Emmanuel* de Pat Rodegast, i molts més inserits dins d'una tipologia.¹⁴

El motiu del fenomen espiritista es troba en l'anhel de l'home postmodern per atènyer la superioritat i la transcendència, més enllà de les seves possibilitats terrenals. Enceta el diàleg amb les potències superiors, identificades amb els esperits dels morts, amb les ànimes dels éssers estimats que han deixant aquest món. I també amb un altre tipus d'ens espirituals (àngels, esperits lucífers...) que actuen de mestres de tota la humanitat.

¹³ A Occident el guru és un guia o mestre espiritual. S'encarrega d'iniciar la gent en diverses disciplines: ioga, zen, meditació transcendental... Les orientacions que ell dóna tenen un gran valor pels seus deixebles, els quals les consideren provinents directament de la divinitat.

¹⁴ La tipologia completa de veus d'ultratomba podem trobar-la en M. Introvigne, "Il Channeling: uno spiritismo moderno?", a M. Introvigne (dir.) *Lo spiritismo*. Torí, 1989: 81-84.

La Nova Era potencia l'espiritisme des dels seus inicis. L'auge de l'espiritisme als Estats Units n'és la principal causa. A més, el *New Age* situa el sentiment cec de la creença en una intel·ligència infinita, i en els fenòmens paranormals que la caracteritzen. És l'expressió d'una actitud irracional davant el més enllà, i un sentit determinista de la divinitat, capaços de realitzar una connexió material, a través de veus o moviments de figures, amb el món immaterial.

Dins del corrent espiritista *newager* podem destacar dos representants actuals: S. MacLaine i J. Z. Knight. L'actriu i ballarina Shirley MacLaine, nascuda l'any 1934 en el si d'una família baptista, contactà, l'any 1960, amb alguns grups d'ecologistes contraris a la guerra del Vietnam. Més tard, abandonà els interessos polítics per altres de més espirituals, fins als anys setanta. S'endinsà en l'espiritualitat oriental i el *channeling*. D'aquesta manera va descobrir J. Z. Knight i el *Ramtha*, dels quals es convertí en una acèrrima defensora.

S. MacLaine escriví una obra molt popular anomenada *Fora del cos* (1983). En aquest llibre escampà exitosament les seves teories espiritistes. Parla del contacte amb els esperits, de la reencarnació, dels ovnis, dels talismans... Ataca frontalment l'Església catòlica afirmant que eliminà la doctrina de la reencarnació en el concili ecumènic de Constantinoble (553).¹⁵ Posteriorment, es dedicà a donar conferències recollides en els "*seminaris per a una vida superior*". És, sens dubte, la gran divulgadora de l'espiritisme i del canalisme en l'àmbit del *New Age*.

També cal referir-se breument a J. Z. Knight, el nom de pila del qual és Darlene Hampton. Neix l'any 1946. El 1977 contacta amb *Ramtha*, l'esperit d'un antic guerrer de l'Atlàntida, encarnat per darrera vegada fa prop de 35.000 anys en el continent perdut de Lemúria. La senyora Knight estava construint piràmides amb el seu marit (objectes "energètics" freqüentment usats en el *New Age*), quan, de sobte, se li aparegué *Ramtha*, un ésser de llum, angelical i entrà en trànsit profund. Abandonà el seu cos, permetent que el guerrer *Ramtha* pogués prendre possessió d'ella, i creés una perfecta mèdium moderna.

Arran d'aquesta "possessió", Knight comença a donar cursos pertot arreu. Atreu palades de gent, fins i tot famosos del món de la televisió i el cinema nord-americans. Els demostra la contemplació i la comunió amb l'única força espiritual que s'escola a

¹⁵ Cf. A.N. Terrin, "Risveglio religioso. Nuove forme dilaganti di religiosità", *Credere oggi* 61 (1991): 20.

través del món i de la humanitat sencera: Déu. Es fonamenta en la tradició teosòfica i l'ocultisme per donar més èmfasi a les seves experiències ultraterrenals.¹⁶

Filosofia ecològica: dels drets humans als drets de les plantes

L'ecologia preocupa a tothom. Avui dia s'ha col·locat al capdavant de l'opinió pública, i és motiu d'algunes opcions polítiques i econòmiques.

Hi ha un despertar actual i una forta consciència pública davant els greus abusos que amenacen la degradació del planeta Terra amb nombroses campanyes, per aconseguir una sensibilització a tots els nivells. Es busca assolir un clima de cooperació mundial, des de la responsabilitat ineludible de les nacions desenvolupades. Es valora l'ecològic com un bé necessari i urgent. Realment, tal com ens ho expressa el Papa Wojtyła, "*la conservació i el respecte del nostre biosistema és responsabilitat de tots*".¹⁷

Així mateix, aprofitant la sensibilitat ecològica mundial, el *New Age* ha teixit el seu propi discurs ecològic. Propugna una nova cosmovisió de l'home i del planeta, anomenada *ecologia profunda*.

En aquesta nova filosofia es nega la diferència de fons entre l'existència humana i la material. Es desenvolupa un pensament ecològic basat en la igualtat biocèntrica. Així, un peix, una flor i una pedra tenen el mateix dret a realitzar-se que l'home. Es defensen els drets dels animals i de les plantes, fins i tot de vegades oblidant els drets essencials de tot ésser humà.

I, al bell mig de l'ecologisme *newager*, se situa el concepte del cosmos com un ésser viu, animat per un esperit únic i conduït per una consciència universal de la qual l'home és una partícula més. Es deriva cap a un teologia ecològica, on es fonamenta el culte religiós a la naturalesa (mare-terra). Segons H. Mynarek, la Nova Era promou la filosofia de la unió de l'home cap a la totalitat ecològica.¹⁸

Quin lloc ocupa, aleshores, l'home dins del cosmos? És gairebé un intrús, un manipulador de l'ecosistema, i, a més, el contamina sistemàticament. L'ésser humà fereix un planeta Terra malalt. Cal curar-lo per mitjà de l'ecologia mundial, dels movi-

¹⁶ Cf. M. Introvigne, "Il channeling: uno spiritismo moderno?", a M. Introvigne (dir.) *Lo spiritismo*. Torí; 1989.

¹⁷ Joan Pau II, *Mensaje para la XXV Jornada mundial de la Paz*, 1 de gener de 1992.

¹⁸ Cf. H. Mynarek, *Religiös ohne Gott? Neue Relligiösität der Gegenwart in Selbstzeugnissen*. Viena; 1983.

ments i els partits ecologistes, alguns d'aquests membres actius del *New Age*.

Panteisme: unitat còsmica amb el tot

Ara i adés, la Nova Era pinta un quadre romàntic dels cultes precristians i del misticisme oriental, on se cerca la consonància de l'home amb l'esperit còsmic.

Es perd la noció d'un Déu personal, considerat pel cristianisme com a Creador i superior en el món de les criatures, per accedir a la idea d'un Déu impersonal. Aquesta divinitat s'identifica amb una espècie de força impersonal, que és tot i és en totes les coses.

Segons M. Kehl, la Nova Era predica un panteisme radical. Tot és u: Déu i el món, l'esperit i la matèria, l'home i la natura, el cos i l'ànima, el jo i el tu. "*Tot el que existeix constitueix una gran unitat i totalitat, animada d'esperit. Totes les coses estan enllaçades les unes amb les altres i unides mitjançant una xarxa.*"¹⁹

Des de la cultura nascuda de la Nova Era es produeix, en el fons, la tornada al panteisme naturalista. Aquest corrent filosòfic, superat històricament per la revelació humana, actualment ressorgeix, esperonat per les cultures precristianes i les religions politeïstes d'una manera atractiva i encisera.

El panteisme *newager* utilitza com a instrument vàlid per arribar a la unió amb el tot, el sincretisme. Es recorre a la vella idea d'extreure els continguts de les tradicions espirituals (orientals i religiositats menors nacionals, bàsicament). S'uneixen en una síntesi posterior, i ofereixen una religió universal, l'anomenada religió còsmica o ecològica. Tot plegat sota la base ideològica dels "gnòstics de Princeton", el pensament dels quals rau en el fet que "*cadascuna de les parts, per petita que sigui, està continguda sempre en el tot*".²⁰

També fonamenta el subtil panteisme en la teoria hologràfica. Gràcies al descobriment dels raigs làser, ha estat possible la creació de l'*holografia*. És una fotografia realitzada pels raigs làser, on cap de les imatges subministrades per l'holografia pot dividir-se. Si algú intenta trencar-la, la imatge tornarà al seu estat primigeni. El format més petit de la imatge ens mostra l'*holos* o el tot. I si la dividim encara més, sempre obtindrem la mateixa imatge

¹⁹ M. Kehl, "*Nueva era*" frente al cristianismo (Barcelona: Herder, 1990), 23; Cf. J. Sudbrack, *La nueva religiosidad*. Madrid; 1990: 25.

²⁰ Cf. R. Ruyer, *La gnosis de Princeton*. Madrid; 1985.

íntegra. Mai canvia ni es destrueix, encara que la convertim en una partícula infinitesimal o partícula elemental. Aquest és el nucli de la teoria hologràfica, on en tota partícula elemental resideix el tot, l'univers sencer.²¹

A més de la teoria hologràfica, la Nova Era aprofita la mentalitat postmoderna del "desencís" per promoure la filosofia panteista; atès el fracàs aparent per les religions i creences tradicionals. L'home pot emmotllar els seus desitjos i inquietuds més amagades, a qualsevol tipus de religió que ell mateix consideri apta. Recordant el "déu" que cadascú porta dins, la Nova Era potencia l'autoconeixement per aconseguir una divinització interior. El mateix subjecte és, al cap i a la fi, qui traça el seu camí religiós, sense necessitat de mitjancers. Es dóna, doncs, una preeminència al sentiment o *feeling* i a la pròpia emotivitat. L'objectiu final serà la fusió espiritual amb la totalitat energètica inherent en el cosmos.

PENSAMENT TEOLÒGIC DEL *NEW AGE*

La veritable faç de la divinitat

L'interrogant sobre "qui és Déu", se'l planteja l'home des dels primers temps. És una qüestió nascuda amb l'home. Especialment, quan ni el positivisme ni el materialisme ateïtzant han pogut omplir la interioritat transcendent de l'home.

El sentiment religiós de la Nova Era ens empeny a creure en una consciència cosmicoespacial, on l'home postmodern s'ha d'endinsar per amarar-se d'energia. Déu és, més o menys, l'energia còsmica de tot l'univers. L'home, d'aquesta manera, es fon amb allò diví, amb la força que brolla d'una realitat universal. Tot ple-gat constitueix una experiència purament divina.

Basant-se en aquestes idees, Marilyn Ferguson configurarà la teologia del *New Age* escrivint que "*l'experiència de Déu és un flux, una totalitat, un calidoscopi infinit de la vida i de la mort, l'última causa, el fons de les coses, allò que Alan Wats anomena 'el silenci d'on provenen tots els sons'*".²²

Un primer aspecte de la deïtat és la seva impersonalitat. Déu ja no és un Ésser perceptible amb qui es pugui parlar. No caldran mitjancers (com ara esglésies, sacerdots, dogmes, etc.) entre Déu i l'home. Tothom pot fondre's amb la transcendència sense la intervenció de ningú. Déu és U, però una peça més del cosmos vivent.

²¹ Per aprofundir més en la teoria hologràfica: J. E. Beredt, *Nada Brahma*. Francfort: 1983: 178 ss.

²² M. Ferguson, *Le Nouvel Age, a l'aube de l'ère du Verseau*. ed. Téqui, 1990.

Tampoc Déu és creador. Mai ha existit la creació. El *New Age* ho argumenta d'aquesta manera: L'intel·lecte ens diu que per crear qualsevol cosa és necessari abans pensar i traçar un pla d'execució del projecte. Per tal que Déu hagués fet existir alguna cosa que abans no hi era, evidentment hauria hagut de passar de l'estat passiu (inactiu) a l'actiu. Però aquest pas implicaria en Déu un canvi, i això està en contradicció amb el seu atribut, que hom ha definit amb el terme *Absolut*.²³

Déu és immanent, és idèntic a la seva obra. Res existeix fora d'ell. Tot existeix al mateix temps i tot està unit. D'aquí neix la consciència còsmica universal, i constitueix l'energia fonamental de tot l'univers increat.

Segons M. Ferguson, a Déu se l'experimenta com a flux, totalitat, infinit calidoscòpic de la vida i la mort, com a causa final, fonament de l'ésser; allò que A. Watts anomena "*el silenci del qual neix tot so*". A més, Ferguson considera que "*Déu és la matriu organitzadora que podem experimentar, però no expressar, que dona vida a la matèria*".²⁴

La fe en Déu és una etapa prèvia cap a la unitat amb el Tot i amb un mateix. En efecte, la pregonesa de l'ànima humana es fon amb la de Déu, i crea una sola carn còsmica. La divinitat és un principi holístic davant el monoteisme de les grans religions tradicionals. Es defineix com una teoria dels camps morfogenètics (relatiu a la forma estructural orgànica), autoorganització de l'univers, espiritualitat global. Neix, així, l'experiència còsmica. Aquesta experiència permet sentir-se un mateix com una part del Tot i una sola realitat en ell, i es forma, així, la mística postmoderna de la Nova Era.

La nova teologia còsmica és capaç de donar sentit al buit existencial de l'home modern, i alliberar la societat actual dels seus vicis més amagats. Enfrontant-se amb el racionalisme i el pragmatisme, la teologia còsmica, inspirada en Teilhard de Chardin, mira de trobar l'evolució transformadora i totalitzant de la cosmogènesi a la biogènesi, i de la biogènesi a la antropogènesi. Tot aquest procés còsmic deriva de la creació d'una nova humanitat, fonamentada en l'immanentisme i el panteisme, on tot és alhora natural i diví.

També reapareix amb força la teologia ecològica, que identifica Déu amb la natura. És la visió pseudocientífica de Déu, com

²³ Cf. P. Siwek, *Herejías y supersticiones de hoy*. Barcelona: Herder, 1965: 207-208.

²⁴ M. Ferguson, *La conspiración del Acuario. Transformaciones personales y sociales en este fin de siglo*. Barcelona, 1990: 444.

si la Naturalesa viva fos un ésser diví. La divina mare naturalesa dóna vida i ho envolta tot. Si vivim és gràcies a Ella. Gaia, la deessa Terra, és un organisme vivent. La seva energia escalfa i vivifica l'ésser humà i la resta d'éssers terrenals.

D'aquesta manera, s'intenta substituir la imatge paterna de Déu que és pare i mare, justament per la imatge del Déu mare immanent. Emergeix amb força la necessitat d'adreçar-nos a la divinitat com una autèntica mare, afectuosa i acollidora. És la religió matriarcal del *New Age*, o el que P. Devereux anomena "*la nova pietat i religiositat matriarcal*".²⁵ El Déu personal és superat per la Deessa ecològica, que sintonitza la mística ecològica, portadora de l'alliberament humà, que es troba a la deriva en l'avenir còsmic i interplanetari.

Així, doncs, la icona de Déu es presenta, entre altres formes, com si es tractés de la imatge emmirallada en l'estructura del món material (A. Noth), com la suma total de consciències existents en l'univers (N. Kazantzakis) o com una autèntica experiència còsmica (M. Ferguson).

El retorn imminent del Crist-Aquari

La peculiar cristologia del *New Age* ens ofereix una nova visió de Crist. Parteix de la proximitat temporal de l'era d'Aquari, juntament amb la imminent desaparició del cristianisme (era de Piscis).

L'era cristiana se centrava en el Crist històric, el dels Evangelis. Aquari ens anuncia, per boca d'A. Bailey, el retorn del nou Crist. Serà un Crist còsmic. No s'identificarà ni amb Jesús de Nazaret ni amb el de la fe cristiana. És el Crist-Energia, que prendrà el nom de Maitreya, reencarnació de Buda;²⁶ com en altres temps assumí les figures d'Hermes (deïtat grega de la saviesa), Zarathustra (profeta iranià), Jesús o Mani (fundador del maniqueisme).

L'adveniment de la Nova Era s'iniciarà teològicament, des de la davallada del Crist còsmic. Es produirà l'alliberament de l'energia crística i la seva aspersió, com si fos un gas, per la faç de la Terra. Sorgirà el nou Crist en tota la seva magnificència i majestat com a instructor mundial. És la nova espurna divina interior, que l'home està cridat vocacionalment a conrear, inherent a tothom i present en l'univers sencer.

²⁵ P. Devereux, *Gaia. La tierra inteligente*. Roma; 1991.

²⁶ Cf. J. M. Gutiérrez Delgado, "El *New Age*: el retorno del gnosticismo, una nueva moda religiosa", *Teología Actual*. Barcelona, 1998: 59-66.

Ara bé, la característica més remarcable del Crist-Aquari és el seu model de "Mestre universal" o "Instructor mundial". És el nou *avatar* o manifestació de Déu. Segons M. Fuss, el nou *Logos solar*, no és el Jesús bíblic, sinó la forma salvífica d'Aquari en l'horitzó futur.²⁷ És el Crist gnòstic, no salvador, que ajudarà a atènyer l'energia divina, per poder trobar-nos amb la totalitat interplanetària.

Experiència divina sense mediacions

La història de la teologia ens ensenya que una de les diferències elementals entre el catolicisme i les esglésies protestants és el paper de les mediacions entre Crist i els homes. Contràriament al protestantisme, l'Església catòlica considera que el propi Crist vol que arribem a Ell per mitjà de mediacions: els sacerdots ministerials, els sacramentals, el Magisteri eclesial. Totes aquestes mediacions són l'actualització de Crist, l'Únic Mitjancer (cf. 1 Tm 2,5).

Pel que fa al *New Age*, en el seu sistema de creences, es percep un clar rebuig de tot el que tingui aspecte de mediació. En aquest context cal recordar la doctrina pelagiana, on el monjo anglès Morgan Pelagio (s. IV-V dC) ofereix una nova praxi i espiritualitat cristianes: l'home és capaç de salvar-se pels seus propis esforços. El cristià no necessita la gràcia de Déu.

Així, doncs, el sacrifici de Jesucrist en la Creu té un sol valor modèlic, simbòlic, i es descarta obertament el valor salvífic i redemptor. Cal recordar que l'autosalvació o autorealització està brollant cada cop amb més força als nostres dies en la majoria de sectes i nous moviments religiosos, sobretot, en aquells clarament marcats pel seu caràcter ocultista.

Amb tot, el *New Age* més que del pelagianisme, assumeix el criteri teològic de no-mediació del budisme. Prefereix el contacte i l'experiència directa amb la divinitat, sense necessitat de mitjancer terrenal, semblantment a l'espiritualitat búdica. S'arribarà, d'aquesta manera, i un cop desconnectats dels patiments terrenals, a l'harmonia mundial. Els mitjans que emprarà seran la intuïció personalista i la capacitat de la mateixa experiència.

La reencarnació positiva

D'entre les doctrines fonamentals de la Nova Era apareix, amb particular interès, la reencarnació o transmigració de l'ànima. Teoria estesa en nombrosos ambients. Es creu en la possibilitat

²⁷ Cf. M. Fuss, "New Age: el supermercado espiritual", *Communio* (revCatInt) 13 (1991): 234.

que, després de la mort, l'ànima humana es restitueixi en un altre cos. Neix, així, una nova vida, però una mateixa ànima.

La teoria de la reencarnació s'insereix en la mitologia religiosa de diversos pobles i cultures, especialment en la cultura oriental. A Orient, i com a substrat de les religions tradicionals: hinduisme, budisme, jainisme... emergeix la concepció en què el jo humà i personal viu diverses existències de forma cíclica. El jo personal canvia de cos al llarg de milers d'anys fins assolir l'anhelada "il·luminació definitiva".²⁸

Per mitjà de la reencarnació, s'arriba a la plena consciència còsmica, de naturalesa divina. Però, a diferència de les religions orientals (reencarnació purgativa o purificativa), el *New Age* considera que la reencarnació no té retrocés, és a dir, és sempre evolutiva i perfectiva. En cada vida aconseguim nivells de consciència cada cop més superiors. A més, no és l'ànima pròpiament que es reencarna, sinó la consciència de cadascú, energia en un grau de conscienciament evolucionat.

Amb tot, la reencarnació *newager* s'acosta molt més al model budista que a l'*atman* (esperit, ànima) hindú o al *jiva* (principi vital) del jainisme. És una *reencarnació positiva*, segons B. Franck.²⁹ Es coneix com una evolució optimista cap a la perfecció total subjectiva i personal, dependent dels diversos nivells de consciència adquirits.

Des del *New Age* s'afirma que la identitat personal és una il·lusió, no és irreplicable en cadascun dels éssers humans, essent independent del cos on viu. Tanmateix, es promou la negativitat del sentit profund de la corporeïtat humana. Es dubta del valor de la llibertat i de la responsabilitat moral de cada persona. I, conseqüentment, no existeix l'infern, el purgatori, el pecat, i, ni molt menys, la mort redemptora de Crist. La redempció, en el clímax de la teologia *newager*, no hi té cabuda.

Tal com assegura S. del Cura,³⁰ en les versions occidentals de creença en la reencarnació, s'accentua, amb més força que en les tradicions orientals, el valor positiu de la reencarnació. S'identifica amb els ideals de l'autorealització personal en el camí cap a la plena maduresa.

²⁸ Cf. A. Besant, *Karma. Actividad del pensamiento*. Barcelona: 1988; R. Steiner, *Reincarnation and immortality*. Nova York; 1974.

²⁹ Cf. B. Franck, veu "Reencarnación" en *Diccionario de la Nueva Era*, 204-207

³⁰ Cf. S. del Cura, "Escatología contemporánea: la reencarnación como tema ineludible", a *Autores Diversos, Burgos: Teología en el Tiempo*, 1994, 332-333.

Un altre aspecte a remarcar és la incidència contínua en els cossos energètics, i la importància dels *chakras* (roda, cercle) o centres molt actius d'energia còsmica. Aquests existeixen en el cos subtil dels éssers humans, d'importància bàsica per a les teràpies alternatives. M. Blavatsky³¹ parla, en aquest sentit, de cos físic, principi vital, cos astral i *kama rupa* o lloc de desitjos i passions.

Finalment, el *New Age* ens ofereix abundants testimonis de membres que asseguren haver experimentat reencarnacions prèvies. Afirment taxativament la possibilitat d'arribar al seu record ple i conscient. També reconeixen en els seus dirigents reencarnacions d'altres figures històriques o llegendàries. Aquestes han tornat a la vida amb la finalitat de continuar l'obra. Per demostrar tot això, creen teràpies alternatives i programes de potencial de creixement humà. Ajuden, així, a descobrir els orígens dels problemes presents en les pròpies vides passades, mitjançant tècniques com ara la hipnosi o l'autosuggestió. Tanmateix, per a la Nova Era, la solució dels problemes que patim no es troba en aquesta vida, sinó en les nostres vides anteriors.

Bibliografia

- ANGLARÈS, M. *Nueva era y fe cristiana*. Madrid, 1994.
- BASTIAN, B. *Le "new age"; d'où vient-il, que dit-il? Réponses pour un discernement chrétien*. 1991.
- BO, V. *Feste, riti, magia e azione pastorale*. Bolonya, 1994.
- DANNEELS, G. "Cristo o Acuario". *Boletín Informativo del Secretariado de la Conferencia Episcopal de Relaciones Interconfesionales* (maig-agost 1991): 5-16.
- FUSS, M. "New age". A: Latourelle, R. i Fisichella, R., dir. *Dizionario di teologia fondamentale*. Assis, 1990.
- INTROVIGNE, M. *La questione del "new age"*. Piacenza, 1993.
- KEHL, M. *"Nueva era" frente al cristianismo*. Barcelona, 1990.
- KONIG, R. *New Age. Geheime Gehirnwäsche*. Neuhausen-Stuttgart, 1986.
- PAVESI, E. "Filosofia del "new age" e psicopatologia". A: Fiorino, M., dir. *La persuasione socialmente accettata, il plagio e el lavaggio del cervello*. Forte dei Marmi, 1990. P. 133-141.
- SARRIAS, C. *La "nueva era" (new age): ¿nueva religión?* Madrid, 1993.
- SCHLINK, M. B. *New Age aus biblischer Sicht*. Darmstadt, 1987.
- SUDBRACK, J. *La nueva religiosidad. Un desafío para los cristianos*. Madrid, 1990.
- VERNETTE, J. *Il "new age". All'alba dell'era dell'Acquario*. Milano, 1992.
- VIDAL, C. *El retorno del ocultismo. Nueva era y fe cristiana*. Madrid, 1993.

Abstract

The main aim of this article is to examine the New Age Spirituality and its multiple manifestations at the dawn of the 21st century. The author, who in other works deals with the new forms of spirituality, analyses the characteristics and provides a critical assessment of this movement.

³¹ Cf. M. Blavatsky, *La Clé de la thésofie*. Paris, 1973, 130-131.